Warszawa, dnia .07.2018 r.

GENERALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA

Stosowanie modułów z kolcami w celu odstraszania ptaków a ochrona gatunkowa

Zabezpieczanie powierzchni tzw. „kolcami na ptaki" wywołuje coraz więcej kontrowersji. Z uwagi na napływające pytania, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska przedstawia poniżej stanowisko odnośnie legalności i możliwości stosowania tego rodzaju zabezpieczeń.

Ochrona prawna

Wszystkie gatunki ptaków spotykane w Polsce są chronione na mocy prawa międzynarodowego, gdyż wymienione są w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywie Ptasiej). Wszystkie gatunki ptaków są objęte ochroną również w prawie krajowym. Podstawą są dwa rozporządzenia - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183), obejmujące ogromną większość (434 gatunki) gatunków ptaków oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych (Dz. U. Nr 45, poz. 433, z późn. zm.), obejmujące łowne gatunki ptaków (13 gatunków). Ochroną gatunkową są więc objęte również wszystkie „pospolite" gatunki ptaków, np. gołębie miejskie, wróble czy wrony.

Objęcie ochroną gatunkową oznacza, że w stosunku do przedstawicieli gatunków objętych tą ochroną obowiązują zakazy określone w art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 142, z późn. zm.), wprowadzone ww. rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Wymienić tu należy m.in. zakazy umyślnego zabijania, okaleczania, chwytania i przetrzymywania, a także płoszenia i niepokojenia okazów dziko występujących zwierząt.

Zakaz ranienia i zabijania (poza polowaniami i odłowami) dotyczy również zwierzyny (gatunków łownych) – wprowadzony został w art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U. z 2017 r., poz. 1295, z późn. zm.). Poniższe informacje dotyczą jednak zakresu pozostającego w kompetencji Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, a więc ochrony gatunkowej.

Czy na montaż kolców trzeba mieć zezwolenie?

Sam montaż kolców odstraszających ptaki nie wymaga zezwolenia, gdyż nie jest wymieniony jako czynność zakazana w ustawie o ochronie przyrody.

Należy jednak podkreślić, że odstraszacze w postaci kolców, w przypadku nieprawidłowego montażu, mogą stanowić zagrożenie dla ptaków. Za nieprawidłowy montaż

uważa się wszelkie sytuacje, w których urządzenie nie jest widoczne dla zwierząt z daleka, jak np. kolce zamontowane we wnękach balkonowych lub okiennych na ich suficie bądź ścianach bocznych (skierowane w dół bądź w bok). Ponadto, niedopuszczalny jest montaz urządzenia w sposób utrudniający ptakom dostęp do stanowisk bądź siedlisk lęgowych, np. zasłaniając częściowo lub całkowicie wlot do otworów, szczelin, gniazd już zajmowanych, itp. Działanie takie stanowi naruszenie zakazu wskazanego w ustawie o ochronie przyrody, art. 52 ust. 1 pkt 9 tej ustawy, gdyż utrudnia lub uniemożliwia dostęp do siedliska bądź schronienia. W zależności od sytuacji, nieprawidłowy montaż może również prowadzić do naruszenia innych zakazów, wymienionych w art. 52 ust. 1 ww. ustawy, gdyż może prowadzić np. do okaleczenia, a nawet śmierci zwierzęcia.

Należy w tym miejscu podkreślić, iż zgodnie z art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody, kto bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową, podlega karze aresztu lub grzywny.

W związku z powyższym zaleca się, aby podmioty zajmujące się dystrybucją i montażem urządzeń odstraszających w postaci kolców przeszkoliły osoby (lub swoich pracowników) odpowiedzialne za praktyczne montowanie urządzeń w zakresie ich instalowania w sposób zgodny z przepisami ochrony przyrody. Pożądanym działaniem byłoby również zamieszczenie stosownej, wyczerpującej informacji przy produktach tego typu, celem uniknięcia zagrożenia dla dzikich zwierząt w przypadku wyrażenia przez klienta chęci wykonania przez niego montazu indywidualnie.

Czy kolce są niebezpieczne dla ptaków?

Z dostępnych nam informacji wynika, że zdarzają się przypadki nabijania się ptaków na kolce. Należy jednak mieć świadomość, że nie każdy przypadek nabicia się zwierzęcia na kolce jest zawiniony przez człowieka. Biorąc pod uwagę popularność urządzenia i powszechność jego stosowania nie można wykluczyć, iż osobnik który poniósł śmierć lub zranił się na kolcach był chory bądź osłabiony, uciekał przed drapieżnikiem, bądź znalazł się w okolicy urządzenia przez przypadek, np. w wyniku silnego podmuchu wiatru. Zdarzają się również sytuacje, kiedy ptaki, najczęściej gołębie miejskie (*Columba livia* f. *urbana*) zakładają gniazda w pobliżu zainstalowanych kolców, lub wręcz wykorzystują moduł jako podparcie gniazda i układają materiał gniazdowy wprost na kolcach. Jakkolwiek ww. przykłady sytuacji mogą się wydawać nietypowe, nie można ich całkowicie wykluczyć i każdy przypadek śmierci zwierzęcia na kolcach należy analizować indywidualnie.

Obecnie, w oparciu o dostępną wiedzę i doświadczenia, spośród dostępnych na rynku produktów typu „kolce na ptaki", za najbardziej bezpieczny dla ptaków typ urządzenia należy uznać kolce z zabezpieczonymi ostrymi końcówkami, np. za pomocą nakładek gumowych bądź silikonowych (zagięcia w dół ani stępienia końcówki drutu nie traktuje się jako skuteczne zabezpieczenie). Taki typ urządzenia zwykle zapobiega zranieniu ptaków, nawet w sytuacji przypadkowego znalezienia się zwierzęcia w bezpośredniej bliskości modułu. Ponadto, kolce z zabezpieczonymi końcówkami nie powinny stanowić zagrożenia dla zdrowych ptaków. W przypadku zabezpieczenia typu kolce zaleca się więc stosowanie tego wariantu.

Czy istnieją lepsze (ale nadal skuteczne) rozwiązania?

Odpowiedź brzmi „tak". Aktualnie na polskim rynku dostępne są również typy zabezpieczeń inne niż moduły z kolcami. **Rekomendowanym przez Generalną Dyrekcję**

Ochrony Środowiska rozwiązaniem są bezpieczne dla zwierząt druciane spirale bądź ruchome, obrotowe druty. Dodatkową zaletą tych typów urządzeń jest również lepsze zabezpieczenie przed przypadkami zakładania gniazd na samych modułach (zdarza się to na kolcach), gdyż nie dają podpory narzucanemu przez ptaki materiałowi gniazdowemu.

z upoważnienia
Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
Zastępca Generalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska
Marek Kaji
Marek Kaji